

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

28 серпня 2021 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
денної форми навчання

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка психологічних наук, доцентка
25 серпня 2021 року

_____ Оксана ГУМЕНЮК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

28 серпня 2021 року

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук
28 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	-	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	-	3
1.2.	Лекції	-	4
1.3.	Семінарські заняття	-	5
1.4.	Самостійна робота студентів	-	21
1.5.	Індивідуальні завдання	-	27
1.6.	Підсумковий контроль	-	27
2.	Схема нарахування балів	-	29
3.	Рекомендовані джерела	-	31
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	-	34

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання*					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Місце і значення соціальної психології в системі наукового знання	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
2.	Методологічні основи і методи соціальної психології	7	-	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
3.	Соціальна психологія спілкування	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
4.	Індивідуальна бесіда та колективне обговорення	6	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
5.	Міжособистісна взаємодія у соціальній психології	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
6.	Соціальна психологія конфлікту	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
7.	Конфлікт як соціально-психологічний феномен	6	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
8.	Соціально-психологічні основи поведінки соціального працівника в конфліктних ситуаціях	6	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
9.	Соціальна психологія груп	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
10.	Психологія малих соціальних груп	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
11.	Соціальна психологія сім'ї	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
12.	Лідерство і керівництво в малих групах	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-

13.	Соціальна психологія особистості	9	4	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
14.	Особистість у групі	6	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
15.	Особливості прикладної соціальної психології	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Усього годин	120	30	28	-	-	62	-	-	-	-	-	-

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Місце і значення соціальної психології в системі наукового знання	4
1.1.	Історія розвитку соціальної психології	
1.2.	Предмет і завдання соціальної психології	
1.3.	Методологічні і теоретичні основи соціальної психології	
1.4.	Функції соціальної психології	
1.5.	Галузі соціальної психології. Зв'язок соціальної психології з іншими науками	
2.	Соціальна психологія спілкування	4
2.1.	Спілкування: його мета, засоби, функції, рівні	
2.2.	Структура спілкування	
2.3.	Вербальні засоби спілкування	
2.4.	Невербальні засоби спілкування	
2.5.	Ділове спілкування. Культура ділового спілкування	
3.	Міжособистісна взаємодія у соціальній психології	2
3.1.	Особливості взаємодії у соціальній психології	
3.2.	Взаємодія і міжособистісний вплив	
3.3.	Соціальне і міжособистісне пізнання	
3.4.	Особливості процесів міжособистісного пізнання	
3.5.	Перешкоди на шляху спілкування	
4.	Соціальна психологія конфлікту	4
4.1.	Поняття про конфлікт. Типи конфліктогенів	
4.2.	Класифікація видів конфлікту	
4.3.	Внутрішньоособистісний конфлікт як розв'язання проблемних питань особистості	
4.4.	Міжособистісний конфлікт як найпоширеніший тип конфлікту	
4.5.	Міжособистісний конфлікт як найпоширеніший тип конфлікту	
5.	Соціальна психологія груп	2
5.1.	Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп	
5.2.	Психологія соціальних класів	
5.3.	Психологія натовпу	
5.4.	Психологічні особливості етнічних груп	
5.5.	Психологічні особливості українського національного характеру	
6.	Психологія малих соціальних груп	2
6.1.	Групова динаміка, її процеси та механізми	
6.2.	Утворення та розвиток малої групи	
6.3.	Групові норми і нормативна поведінка	
6.4.	Феномен групового тиску, конформізм і конформність	
6.5.	Проблеми групової згуртованості	

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
7.	Соціальна психологія сім'ї	2
7.1.	Сім'я як особливого роду мала група	
7.2.	Загальна характеристика сімейних конфліктів	
7.3.	Аналіз причин виникнення сімейних конфліктів	
7.4.	Конфлікт «батьки і діти» як особливий вид сімейних конфліктів	
7.5.	Шляхи вирішення і подолання сімейних конфліктів	
8.	Лідерство і керівництво в малих групах	4
8.1.	Керівництво як соціальний феномен	
8.2.	Лідерство як соціальний феномен	
8.3.	Теорії лідерства і керівництва	
8.4.	Типологія лідерів і керівників	
8.5.	Стили лідерства і керівництва	
9.	Соціальна психологія особистості	4
9.1.	Проблема особистості в соціальній психології	
9.2.	Соціально-психологічні теорії особистості	
9.3.	Соціалізація особистості	
9.4.	Соціально-психологічна структура особистості	
9.5.	Соціонічні типи особистості	
10.	Особливості прикладної соціальної психології	2
10.1.	Прикладна соціальна психологія в сфері економіки.	
10.2.	Прикладна соціальна психологія в сфері політики.	
10.3.	Прикладна соціальна психологія і управління.	
10.4.	Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я.	
10.5.	Прикладна соціальна психологія і сім'я.	
10.6.	Прикладна соціальна психологія у правовій сфері.	
	Усього	30

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Місце і значення соціальної психології в системі наукового знання

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Історія розвитку соціальної психології.
- 1.2. Предмет і завдання соціальної психології.
- 1.3. Методологічні і теоретичні основи соціальної психології.
- 1.4. Функції соціальної психології.
- 1.5. Галузі соціальної психології. Зв'язок соціальної психології з іншими науками.

Аудиторна письмова робота.

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальна психологія; предмет соціальної психології; функції соціальної психології; галузі соціальної психології; методологічні основи і методи соціальної психології.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: соціальна психологія як наука про взаємозв'язок соціального і психічного, їх взаємодію,

взаємозалежність, взаємовплив на рівні окремої людини, спільності; про соціально-психологічні явища, які виникають у процесі соціальної взаємодії і характеризують індивіда і групу. Структура соціальної психології: науково-методологічний розділ; соціально-психологічні проблеми особистості; соціально-психологічна характеристика спілкування; соціальна психологія груп і міжгрупової взаємодії; прикладна соціальна психологія. Функції соціальної психології: теоретико-пізнавальна; комунікативна; гуманістична; прогностична; прикладна. Базові категорії соціальної психології: особистість, соціальна група, взаємодія, спілкування, соціально-психологічна реальність, соціально-психологічні явища, соціально-психологічний тип, соціальні відносини, групові процеси, масова свідомість. Предмет соціальної психології: вивчення закономірностей і механізмів виникнення, функціонування і вияву реальності, яка формується у процесі суб'єктивного відображення людиною об'єктивних соціальних взаємин і соціальних спільностей.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Методологічні основи і методи соціальної психології

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження.
- 2.2. Метод спостереження.
- 2.3. Метод експерименту.
- 2.4. Метод вивчення документів.
- 2.5. Метод опитування.
- 2.6. Метод тестування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами письмових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: методологічні основи соціально-психологічного дослідження; метод спостереження; метод експерименту; метод вивчення документів; метод опитування; метод тестування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: рівні методології: загальна методологія; часткова спеціальна методологія; сукупність конкретних методів, методик і процедур. Методи збору інформації і методи її обробки у соціальній психології. Метод спостереження, його завдання, предмет, об'єкт та спосіб. Включене, відкрите, приховане, лабораторне спостереження. Експеримент як організована дослідником взаємодія між піддослідним або групою піддослідних і експериментальною ситуацією з метою встановлення закономірностей цієї взаємодії та змінних, від яких вона залежить. Етапи спостереження: теоретичний етап дослідження; методичний етап дослідження; експериментальний етап; аналітичний етап. Природний та лабораторний експеримент. Метод вивчення документів. Метод «контент-аналізу». Метод опитування, як надзвичайно поширений прийом соціально-психологічного дослідження. Групове, очне та усне опитування. Тест як система завдань, що пропонується піддослідному і визначається як стандартне вимірювання.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Соціальна психологія спілкування

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Соціально-психологічні особливості спілкування.
- 3.2. Основні характеристики спілкування.
- 3.3. Психологічні особливості вербальної комунікації.
- 3.4. Психологічні особливості невербальної комунікації.

3.5. Соціокультурні аспекти спілкування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: спілкування; усамітнення; міжособистісне спілкування; структура спілкування; функції спілкування; види спілкування; стратегії спілкування; стилі спілкування; вербальні і невербальні засоби спілкування; соціокультурні аспекти спілкування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: поняття про спілкування як діяльність людини, що вказує на зв'язок і взаємодію у процесі матеріального та духовного виробництва, спосіб реалізації суспільних взаємин, який здійснюється через безпосередні чи опосередковані контакти, в які особистості та групи вступають у процесі їхньої соціальної життєдіяльності. Потреба у спілкуванні і потреба в усамітненні. Спілкування як сприймання і розуміння один одного. функції спілкування: комунікативно-інформаційна, комунікативно-регулятивна, комунікативно-афективна. вербальні та невербальні засоби спілкування. спілкування як міжособистісна і групова взаємодія, основу якої становить пізнання одне одного і обмін певними результатами психічної діяльності – інформацією, думками, оцінками. основні підходи до вивчення природи спілкування: моносуб'єктивний: полііндивідуальний; інтеріндивідуальний та діалогічний. складові спілкування: зміст; мета; засоби; функції; види; форми; типи та структура. Спілкування і взаємовплив. Спілкування і діяльність. Спілкування і обмін інформацією. Спілкування і сприймання людьми один одного. Спілкування і міжособистісні взаємини. Міжособистісне спілкування як процес інформаційної і предметної взаємодії між людьми, в якому формуються і реалізуються їхні міжособистісні стосунки. Матеріальне, духовне та масове спілкування. Структура спілкування. Функції, стилі і види спілкування. Вербальні засоби спілкування. Розмовна мова, літературна мова, письмова та усна мова. Невербальне спілкування як вид спілкування, для якого характерне використання невербальної поведінки і невербальних комунікацій як головного засобу передавання інформації, організації взаємодії, формування образу, здійснення впливу на іншу людину. Невербальні комунікації та невербальна поведінка. Соціокультурні аспекти спілкування.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Індивідуальна бесіда та колективне обговорення

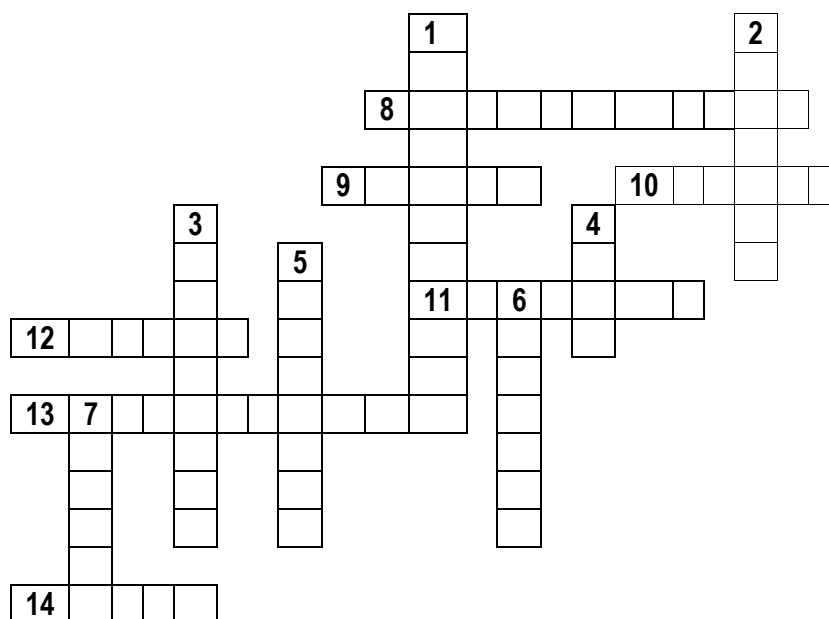
Завдання 1. Дати правильну відповідь на питання тестів:

1. Інтерація – це:
 - А) спілкування;
 - Б) взаємодія;
 - В) емпатія;
 - Г) сприйняття людини людиною.
2. Предметом ділового спілкування є:
 - А) комунікація;
 - Б) співрозмовник;
 - В) діло;
 - Г) взаєморозуміння.
3. У психології виділяють наступні форми спілкування:
 - А) повідомлення і сприймання;
 - Б) комунікативна, інтерактивна і перцептивна;
 - В) логічна і емоційна;
 - Г) індивідуальна і колективна.

4. Інформація, яка передається від однієї живої істоти до іншої це:
 А) мета спілкування;
 Б) засоби спілкування;
 В) зміст спілкування;
 Г) форми спілкування.
5. До якої системи невербальних засобів спілкування відносяться сміх, плач, подих?
 А) акустична система;
 Б) оптична система;
 В) тактико-кінетична система;
 Г) ольфакторна систем

Завдання 2. Розробіть та занотуйте у зошиті основні правила публічного виступу.

Завдання 3. Розв'язати кросворд

По горизонталі:

8. Один із рівнів структури спілкування за Б.Ф.Ломовим.
9. Теоретичний компонент інформації, яка передається від однієї людини до іншої.
10. Розмова двох або більше осіб.
11. Здатність до розуміння емоційного стану іншої людини у формі співпереживання.
12. Її вивчає етика, вона впливає на діяльність і спілкування.
13. Зв'язки та взаємодія людей у процесі духовного та матеріального виробництва.
14. Те, за допомогою чого або кого ми отримуємо інформацію.

По вертикалі:

1. Перебування у самотійності, ізолювано, без спілкування.
2. Розмова однієї особи.
3. Своєрідний подвоєний процес віддзеркалення стосунків із співрозмовником.
4. Те, задля чого у людини виникає певний вид діяльності.
5. Активна, своєрідна діяльність, якій передують бажання почути та інтерес співрозмовника.
6. Значуща особистість у діловому спілкуванні.
7. Один із основних принципів етичного спілкування.

Завдання 4. Проведення психологічних вправ

«У колі проблем»

Мета:

- об'єднати гравців для вирішення завдань в умовах партнерської взаємодії, сприяти інтеграції групи за рахунок постійної участі у спільній діяльності;

- включити учасників тренінгу в активне змагання, переключаючи їх увагу з рефлексії на «тут і зараз», на актуальне партнерство для досягнення групової мети;
- прагнути до усунення психологічних бар'єрів, які обмежують ефективність спілкування, удосконалювати комунікативні навички шляхом активної ігрової взаємодії.

Розмір групи: без обмежень.

Ресурси: 5 стільців.

Час: 30-45 хвилин.

Хід вправи

Група сідає у два кола. Перше коло – мале, внутрішнє. У ньому 5 стільців. На 4 з них запрошується стартова четвірка учасників. Один стілець у цьому малому колі по ходу гри буде вільним – його будуть займати нові учасники.

Біля цих стільців сідає уся інша команда, утворюючи коло глядачів.

Тренер повідомляє команді, що зараз їй доведеться зіграти проти нього. Метою гри є аргументована перемога у груповій дискусії на задану тему. Дискусія проходить у малому колі серед гравців четвірки. У будь-який момент обговорення з великого – кола глядачів – у мале коло на вільний стілець може сісти той, у кого з'явилися нові аргументи для дискусії. В той же час будь хто з стартової четвірки може пересісти на вільне місце у великому колі. Жорсткий закон гри говорить про те, що приймати участь у розмові можуть лише ті, хто знаходиться у малому колі. Репліки, реакції з великого кола (в тому числі і вимоги звільнити місце у малому колі) караються штрафними очками. Окрім того, в грі постійно знаходиться мінімум чотири учасника, як максимум п'ять гравців (якщо зайнятий і вільний стілець), тобто форум великого кола несе відповідальність за дотримання цієї умови.

Тематика обговорення може бути найрізноманітнішою: «важкі відвідувачі», конфлікт на роботі, ієрархія у службових стосунках. Бажано на початку тренінгу з'ясувати коло інтересів учасників. На кожен тему відводиться 5-10 хвилин. Потім за сигналом тренера (свисток, гонг, хлопок) дискусія припиняється і починається обговорення того, наскільки повною, логічно переконливою була аргументація малого кола. Якщо відповідь позитивна, перемога зараховується команді, негативна (або багато штрафних очок) – тренеру.

Завершення: обговорення вправи.

Хто з гравців зміг повною мірою проявити своє красномовство? На ваш погляд, у чому це мало відтворення? Чим пояснити успіхи і невдачі групи у ході гри? Які з аргументів видались вам найбільш вдалимими? Хто з учасників малого кола запам'ятався вам як оратор?

Вправа «Слухати і чути»

Мета:

- потренуватися у виборі необхідного матеріалу, в умінні концентруватися на співрозмовникові;
- розвинути аудіальні можливості сприймання.

Розмір групи: без обмежень.

Ресурси: не вимагаються.

Час: 20-30 хвилин.

Хід вправи

Один з гравців сідає на стілець обличчям до групи. Двоє інших займають місця у нього за спиною. Кожен з них за сигналом тренера починає свій монолог. Завдання гравцю – через 2 хвилини переказати максимально детально розповідь кожного з гравців, які знаходилися за спиною.

Завершення: обговорення вправи.

- У чому, на ваш погляд, сенс гри?

- Чим вона може бути корисною при формуванні комунікативних навичок?

Семінарське заняття 5

Тема 5. Міжособистісна взаємодія у соціальній психології

Питання для усного опитування та дискусії

5.1. Особливості взаємодії у соціальній психології.

- 5.2. Взаємодія і міжособистісний вплив.
- 5.3. Соціальне і міжособистісне пізнання.
- 5.4. Особливості процесів міжособистісного пізнання.
- 5.5. Перешкоди на шляху спілкування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: взаємодія у соціальній психології; взаємодія і міжособистісний вплив; соціальне пізнання; міжособистісне пізнання; особливості процесів міжособистісного пізнання; перешкоди на шляху спілкування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: взаємодія як взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. Види взаємодії: співробітництво; суперництво. Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії: деструктивні форми; агресія; упередження; обман; егоїзм; конфліктна взаємодія. Міжособистісні взаємини як випадкові або заплановані, короткочасні або тривалі, вербальні або невербальні контакти з людьми, що викликають певні зміни в їх поведінці і діяльності. Поняття про соціальні, психологічні та міжособистісні взаємини. Соціальні (суспільні) відносини – політичні, економічні, виробничі, ідеологічні відносини. Відносини між різними соціальними групами. Емоційні взаємини як головний компонент міжособистісних взаємин. Атракція як процес формування привабливості та її результат. Механізми міжособистісних взаємин: симпатія-антипатія; взаємовплив; співпереживання; взаєморозуміння.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Соціальна психологія конфлікту

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття про конфлікт. Типи конфліктогенів.
- 6.2. Зміст та причини виникнення конфлікту.
- 6.3. Структура конфлікту.
- 6.4. Діагностика конфлікту.
- 6.5. Типологія конфліктів у вітчизняній та зарубіжній психології.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: конфлікт; конфліктоген; конфліктна ситуація; класифікація конфлікту; конструктивні та деструктивні конфлікти; внутрішньоособистісний конфлікт; міжособистісні конфлікти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: конфлікт як зіткнення інтересів, думок, оцінок, емоцій або дій людини, що вступили у взаємодію. Типи конфліктогенів. Аналіз схеми розвитку конфлікту. Конфліктні ситуації, їх види (об'єктивно-цілеспрямовані, об'єктивно-нецілеспрямовані, суб'єктивно-цілеспрямовані, суб'єктивно-нецілеспрямовані). Класифікація конфліктів (за характером виявлення, по цільовій спрямованості, в залежності від кількості людей, які вступають у конфлікт). Аналіз схеми розвитку конфлікту. Правила попередження конфліктів. Конструктивні та деструктивні конфлікти. Поняття про конфліктоген як причину конфлікту. Типи конфліктогенів.

Внутрішньоособистісний конфлікт як розв'язання проблемних питань особистості. Теорії виникнення та способи вирішення внутрішньоособистісних конфліктів.

Міжособистісні конфлікти як найпоширеніший тип конфлікту. Причини виникнення міжособистісних конфліктів. Причини конструктивних конфліктів в організації: незадоволеність оплатою; несприятливі умови праці; недоліки в організації праці; невідповідність прав і обов'язків; незручний графік роботи; прогалини в технології; низький рівень дисципліни. Причини деструктивних конфліктів: неправильні дії керівника; неправильні дії підлеглих; неправильні дії керівника і підлеглих.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Конфлікт як соціально-психологічний феномен

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Загальна характеристика соціальних конфліктів.
- 7.2. Основні методи та прийоми попередження та розв'язання соціальних конфліктів.
- 7.3. Соціальна напруга, її особливості.
- 7.4. Загальна характеристика глобальних конфліктів.
- 7.5. Класифікація регіональних конфліктів.
- 7.6. Управління регіональними конфліктами.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальний конфлікт; соціальна напруга; глобальний конфлікт; регіональний конфлікт; конкуренція; співробітництво; ухилення; пристосування; компроміс.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Конфлікт як соціально-психологічний феномен. Правила попередження конфліктів. Конструктивні та деструктивні конфлікти. Основні методи та прийоми попередження та розв'язання соціальних конфліктів. Соціальна напруга, її особливості. Загальна характеристика глобальних конфліктів. Класифікація регіональних конфліктів. Управління регіональними конфліктами. Міжособистісні стилі розв'язання конфліктів: конкуренція, співробітництво, ухилення, пристосування, компроміс. Структурні методи розв'язання конфліктів: своєчасне роз'яснення вимог щодо результатів та дії людини або колективу; застосування координаційного механізму; загальноорганізаційні комплексні цілі; система винагород. Специфіка самостійного розв'язання конфліктів. Методи розв'язання конфліктів за допомогою посередника: метод "виходу емоцій", метод "емоційного компенсування", метод "авторитетного третього", метод "відкритої агресії", метод "обміну позиції", метод "примусового слухання", метод "розширення духовного горизонту". Картографія конфлікту. Процес управління конфліктами як цілеспрямоване регулювання соціальних взаємин у відповідності з об'єктивними законами. Конфлікти на підприємстві як конфлікти, що виникають у системі соціальної взаємодії об'єктів та суб'єктів управління.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Соціально-психологічні основи поведінки соціального працівника в конфліктних ситуаціях

Форма проведення заняття: вирішення ситуативних задач; тестування.

Мета: закріплення знань студентів про сутність конфлікту, розвиток у них навичок аналізу конфліктних ситуацій різних типів і формування уміння приймати управлінські рішення у складних ситуаціях соціальної взаємодії.

Завдання 1. Вирішіть ситуаційні завдання.

Ситуація 1.

Ваш безпосередній керівник, минаючи вас, дає термінове завдання вашому підлеглому, який вже зайнятий виконанням іншого відповідального завдання. Ви і ваш керівник вважаєте свої завдання невідкладними. Ваші дії.

Ситуація 2.

Ви отримали одночасно два термінових завдання: від вашого безпосереднього і вашого вищестоящого керівника. Часу для погодження термінів на виконання завдання немає, необхідно терміново почати роботу. Ваші дії.

Ситуація 3.

Між двома вашими підлеглими виникає конфлікт, який заважає їм ефективно працювати. Кожний з них окремо звертався до вас за допомогою, щоб ви розібрались і підтримали його позицію. Ваші дії.

Ситуація 4.

У вас є можливість обрати собі заступника. Є декілька кандидатур. Кожний претендент відрізняється наступними рисами: 1) прагне, перш за все, до того, щоби налагодити добрі товариські стосунки в колективі, створити на роботі атмосферу взаємної довіри, надає перевагу униканню конфліктів, що не усіма розуміється правильно; 2) віддає перевагу справі, відповідальний, відрізняється почуттям відповідальності за доручену справу; 3) прагне працювати суворо за правилами, завжди акуратний при виконанні своїх службових обов'язків, вимогливий; 4) відрізняється наполегливістю, особистою зацікавленістю в роботі, зосереджений на досягненні своєї мети, завжди прагне довести справу до кінця, не надає великого значення можливим ускладненням у взаємостосунках з підлеглими.

Ситуація 5.

Вам пропонують обрати собі заступника. Кандидатури відрізняються наступними особливостями взаємовідношень з вищестоящим керівництвом: 1) швидко погоджується з думкою чи розпорядженням керівника, прагне чітко в установлені терміни виконувати всі його завдання; 2) може швидко погодитися з думкою керівника, зацікавлено і відповідально виконувати усі його розпорядження, але лише в тому випадку, якщо начальник є авторитетом для нього; 3) має багатий професійний досвід і знання, хороший спеціаліст, вмілий організатор, але інколи важко контактує; 4) дуже досвідчений і грамотний спеціаліст, але завжди прагне до самостійності та незалежності в роботі, не любить коли йому заважають.

Ситуація 6.

Коли вам доводиться спілкуватись з колегами чи підлеглими в неформальній обстановці, під час відпочинку, до чого ви найбільш схильні: 1) вести розмови, які близькі вам по діловим та професійним інтересам; 2) вести бесіду, уточнювати думки спірних питань, відстоювати свою точку зору, прагнути в чомусь переконати інших; 3) розділяти загальну тему розмови, не нав'язувати свою думку, намагатися не виділятися своєю активністю, а лише вислуховувати співрозмовника; 4) намагатися не говорити про справу та роботу, бути посередником у спілкуванні, бути уважним до інших.

Ситуація 7.

Підлеглий другий раз не виконує вашого завдання у строк, хоча обіцяє і дає слово, що подібного випадку більше не повториться. Ваші дії.

Ситуація 8.

Підлеглий ігнорує ваші поради та вказівки, робить по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження, не виправляючи того, що ви йому говорите. Ваші дії щодо поведінки цього підлеглому у подальшому?

Ситуація 9.

У колектив, де присутній конфлікт між двома відділами, прийшов новий керівник, запрошений з іншої організації. Яким чином, на вашу думку, йому краще діяти, щоби нормалізувати психологічний клімат в колективі?

Ситуація 10.

У самий напружений період завершення виробничої програми один з співробітників вашого колективу захворів. Кожний із підлеглих зайнятий виконанням своїх обов'язків. Робота відсутнього також має бути виконана у строк. Ваші дії.

Ситуація 11.

У вас склалися натягнуті стосунки з колегою. Припускаємо, що причини вам не зовсім зрозумілі, але нормалізувати стосунки необхідно, щоб не страждала робота. Що ви зробите в першу чергу?

Ситуація 12.

Вас недавно обрали начальником відділу, в якому ви декілька років працювали на посаді рядового спеціаліста. О 8.15 ви запросили до себе в кабінет підлеглого для з'ясування причин його частих запізнень на роботу, але самі несподівано спізнилися на 15 хвилин. Підлеглий прийшов вчасно і чекає на вас. Як ви почнете бесіду при зустрічі?

Ситуація 13.

Ви працюєте керівником відділу другий рік. Молодий працівник звертається до вас з проханням відпустити його з роботи на чотири дні без утримання заробітної платні у зв'язку з весіллям.

- Чому на чотири? – запитали ви.

- А коли одружувався Іванов, ви йому дозволили чотири, - спокійно відповідає працівник і подає заяву.

Ви підписуєте заяву на три дні, відповідно до діючого положення.

Але підлеглий виходить на роботу через чотири дні. Ваші дії.

Ситуація 14.

Ви працівник, який відповідає за роботу із зверненнями громадян. У вас виник конфлікт з відвідувачем, який залишився незадоволеним вирішенням свого питання. Ви пояснюєте, що виконате лише паперову роботу, вирішення питання від вас не залежить, але відвідувач у всьому обвинувачує вас. Ваші дії.

Ситуація 15.

У вашому відділі є працівник, який швидше відпочиває, ніж працює. Його це влаштовує, вас – ні. Ваші дії у даному випадку?

Завдання 1. Дайте відповідь на питання тесту: Алгоритм своїх обмежень «Особливості поведінки у конфлікті»

Дайте відповіді «так» або «ні» на наступні запитання.

1. Я швидко долаю труднощі в роботі.
2. Мені зрозуміла власна позиція з принципово важливих питань.
3. Коли необхідно приймати рішення, які стосуються мого життя я дію рішуче.
4. Я докладаю значних зусиль відносно свого інтелектуального розвитку.
5. Я здатний ефективно вирішувати проблеми.
6. Я часто експериментую з новими ідеями, випробовуючи їх.
7. Я часто впливаю на рішення колег.
8. Я розумію принципи, які лежать в основі мого підходу до управління.
9. Мені не важко досягнути ефективної роботи підлеглих.
10. Я вважаю себе гарним керівником.
11. Я непогано головую на зборах.
13. Я турбуюсь про своє здоров'я.
14. Я чітко усвідомлюю чого хочу від життя.
15. Я володію значним потенціалом для подальшого розвитку.
16. Мій підхід до вирішення проблем систематизований.
17. Про мене можна сказати, що я знаходжу задоволення у змінах.
18. Я зазвичай успішно впливаю на інших людей.
19. Я переконаний, що використовую хороший стиль управління.
20. Мої підлегли б мене підтримували.
21. Я б докладав багато зусиль для розвитку своїх підлеглих.
22. Я вважаю підвищення кваліфікації важливим.

23. Я готовий, якщо потрібно, йти на непопулярні міри.
24. Я надаю перевагу вірному рішенню, а не спрощеному.
25. Моя робота та особисті цілі взаємодоповнюють одна одну.
26. Моє професійне життя часто супроводжується хвилюванням.
27. Я систематично переглядаю цілі своєї роботи.
28. Мені здається, більшість більш винахідливі, ніж я.
29. Перше враження, яке я справляю, зазвичай гарне.
30. Я сам починаю обговорення власних слабких і сильних сторін, я зацікавлений у зворотньому зв'язку.
31. Я прагнув би мати гарні стосунки з підлеглими.
32. Я присвячував би багато часу оцінці того, що потрібно підлеглим.
33. Я розумію принципи, які лежать в основі розвитку робочих груп.
34. Я ефективно розподіляю свій час.
35. Я, зазвичай, впертий у принципових питаннях.
36. При першій можливості я прагну об'єктивно оцінити свої досягнення.
37. Я постійно прагну до нового досвіду.
38. Я справляюсь з важкою інформацією кваліфіковано і чітко.
39. Я готовий пройти період з непередбачуваними результатами заради використання власної ідеї.
40. Я сприймаю себе як людину, впевнену у собі.
41. Я вірю в зміну ставлення людей до їх праці.
42. Мої підлеглі б робили все можливе для відділу.
43. Я систематично оцінював би роботу своїх підлеглих.
44. Я працюю над створенням атмосфери відкритості і довіри в колективі.
45. Робота не впливає негативно на моє життя.
46. Я рідко щось роблю всупереч власним переконанням.
47. Я отримую задоволення від роботи.
48. В роботі я постійно прагнув би до встановлення зворотного зв'язку з підлеглими.
49. Я якісно складаю плани.
50. Я не розгублююся, якщо рішення не знаходжу одразу.
51. Мені відносно легко встановлювати стосунки з іншими.
52. Якби я очолював колектив, то між ним та іншими колективами установи були б стосунки довіри і партнерства.
53. Я умію делегувати повноваження.
54. Я успішно встановлював би зворотні зв'язки з колегами і підлеглими.
55. Я розумію що зацікавлює людей в роботі.
56. Я не дозволю собі перенапружуватися в роботі.
57. Час від часу я ретельно переглядаю свої життєві цінності.
58. Для мене важливе відчуття успіху.
59. Я приймаю виклик із задоволенням.
60. Я систематично оцінюю свою роботу і успіхи.
61. Я впевнений у собі.
62. Я, в цілому, впливаю на поведінку оточуючих.
63. Керуючи людьми, я критикую застарілі форми управління.
64. Я заохочував би ефективно працюючих підлеглих.
65. Я вважаю, що важлива частина роботи керівника полягає в проведенні консультацій для підлеглих.
66. Я вважаю, що керівнику не обов'язково бути лідером у своєму колективі.
67. В інтересах свого здоров'я я контролюю, що п'ю та їм.
68. Я майже завжди дію у відповідності з власними переконаннями.
69. У мене гарне взаєморозуміння з колегами по роботі.
70. Я часто думаю про те, що заважає мені бути більш успішним в роботі і намагаюся діяти згідно із зробленими висновками.
71. Я свідомо використовую інших, щоби полегшити собі вирішення проблеми.

72. Я можу керувати людьми, які мають високі інноваційні здібності.
73. Моя участь у зборах, зазвичай, вдала.
74. Я різними способами досягаю того, щоби ті люди, з якими я працюю, були зацікавлені в роботі.
75. У мене рідко виникають справжні проблеми у стосунках з іншими.
76. Я не втрачав би можливостей для розвитку підлеглих.
77. Я робив би усе можливе для того, щоби ті ким я керую, ясно усвідомлювали цілі роботи колективу.
78. Я відчуваю себе енергійним і життєрадісним.
79. Я вивчав вплив мого розвитку на мої переконання.
80. У мене є чіткий план зростання моєї кар'єри.
81. Я не втрачаю оптимізму, навіть якщо справи йдуть не дуже добре.
82. Я впевнено почуваю себе коли доводиться вирішувати проблеми.
83. Мені не важко генерувати нові ідеї.
84. Моє слово не суперечить справі.
85. Я вважаю, що підлеглі повинні обговорювати управлінські рішення.
86. Я вкладав би достатньо зусиль у визначення ролей і завдань своїх підлеглих.
87. Мої підлеглі розвивали б необхідні їм навички.
88. Я маю навички, необхідні для створення ефективних робочих груп.
89. Матеріальне відіграє для мене не другорядну роль.
90. Я обговорюю з оточуючими свої переконання.
91. Я обговорюю з оточуючими свої плани на перспективу.
92. «Відкритий і конформний» - ось основні риси мого характеру.
93. Я притримуюсь, в цілому, послідовного підходу до вирішення проблем.
94. Я спокійно ставлюсь до своїх помилок.
95. Я вмію слухати інших.
96. Мені непогано вдається розподілити роботу серед підлеглих.
97. Я переконаний, що у важкій ситуації мені забезпечена підтримка тих, ким я керую.
98. Я можу дати гарну пораду.
99. Я постійно прагнув би покращити якість виконання роботи підлеглих.
100. Я знаю як вирішувати власні емоційні проблеми.
101. Я співставляю свої цінності з цінностями організації в цілому.
102. Зазвичай, я досягаю того, до чого прагну.
103. Я продовжую збагачувати свій потенціал.
104. У мене зараз не більше проблем і вони не складніші, ніж рік тому.
105. В принципі, я поважаю не шаблонну поведінку на роботі.
106. Інші серйозно ставляться до моїх поглядів.
107. Я впевнений у ефективності своїх методів керівництва.
108. Думаю, що мої підлеглі з повагою ставилися б до мене як до керівника.
109. Для мене важливо, щоби хтось ще міг виконувати мою роботу.
110. Я впевнений, що в колективі можна досягнути більше, ніж окремо.

Інтерпретація результатів

Відповідно до таблиці, закресліть цифри з відповідями «так». Потім підрахуйте скільки балів у кожній колонці.

А	В	С	Д	Е	Ф	Г	Н	І	Ј	К
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77

78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88
 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99
 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110

_____сума

Далі впишіть відповідні числа із суми таблиці відповідно у 1 рядок («Ваш результат») таблиці:

Ваш результат	Сильні сторони	Ранг	Зворотній ранг	Обмеження
A	Здатність керувати собою			Нездатність організувати себе
B	Чіткі цінності			Розмитість власних цінностей
C	Чітка власна мета			Нечіткість мети
D	Саморозвиток			Зупинений саморозвиток
E	Навички вирішення проблем			Відсутність навичок вирішення проблем
F	Творчий підхід			Недостатній творчий підхід
G	Здатність впливати на інших			Нездатність впливати на інших
H	Усвідомлення особливостей управління			Недостатнє усвідомлення особливостей управління
I	Здатність керувати			Нездатність керувати
J	Уміння вчити інших			Невміння вчити інших
K	Уміння організувати групову роботу			Низька здатність формувати колектив
		Сильні сторони	Обмеження	

Заповніть колонку «Ранг», надаючи найвищому результату з 1 колонки ранг 1, другому – 2 і так далі. Найменший результат отримує 11 ранг.

Заповніть колонку «Зворотній ранг», надаючи найменшому результату ранг 1 і так далі.

Заповніть підсумкові таблички. У колонці «Особисті досягнення» галузі у яких ви добре орієнтуєтесь, у колонці «Особисті обмеження» - галузі, які вимагають особистісного розвитку.

Підсумкова таблиця

Впишіть номери 1, 2, 3 з колонки «Ранг»

Впишіть номери 1, 2, 3 з колонки «Зворотній ранг»

Мої сильні сторони

Мої обмеження

- 1.
- 2.
- 3.

- 1.
- 2.
- 3.

Скорочений опис обмежень

1. *Нездатність організувати себе*: неготовність повною мірою використовувати свій час, енергію, вміння; нездатність долати стреси сучасного життя управління.
2. *Розмитість власних цінностей*: відсутність чіткого розуміння мети; наявність цінностей, які не відповідають умовам ділового і приватного життя.
3. *Нечіткість мети*: відсутність чіткості у питаннях особистого та ділового життя; наявність мети несумісної з умовами сучасної праці і життя.
4. *Зупинений саморозвиток*: відсутність налаштованості і готовності до нових ситуацій і можливостей.
5. *Відсутність навичок вирішення проблем*: відсутність стратегії необхідної у прийнятті рішень, а також здатності вирішувати власні проблеми.
6. *Недостатній творчий підхід*: відсутність готовності генерувати нові ідеї, нездатність їх використовувати.
7. *Нездатність впливати на інших*: недостатня здатність забезпечувати участь і допомогу з боку оточуючих або впливати на їх рішення.
8. *Недостатнє усвідомлення особливостей управління*: недостатнє розуміння мотивації працівників; негуманні і застарілі уявлення про роль керівника.
9. *Нездатність керувати*: відсутність практичних навичок досягати результат від праці підлеглих.
10. *Невміння вчити інших*: відсутність готовності і бажання допомагати іншим, розвивати свої можливості.
11. *Низька здатність формувати колектив*: неготовність сприяти розвитку та підвищенню ефективності робочих груп і колективів.

Семінарське заняття 9 Тема 9 . Соціальна психологія груп

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.
- 9.2. Психологія соціальних класів.
- 9.3. Психологія натовпу.
- 9.4. Психологічні особливості етнічних груп.
- 9.5. Психологічні особливості українського національного характеру.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: велика соціальна група; соціальний клас; натовп; етнічна група; психічний склад; масова спільність; національний характер; ментальність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: особливості соціальної психології груп. Натовп як тимчасове неорганізоване об'єднання людей, що безпосередньо контактують між собою на ситуативно-об'єктивній основі. Різновиди натовпу: випадковий (пов'язаний з інтересом до якоїсь події); діючий (може бути агресивним, панічним, корисливим); конвенційний (базується на реальних чи уявних правилах та нормах); експресивний (в якому виражені спільні почуття (радості, протесту, горя). Особливості натовпу.

Психологічні особливості етнічних груп. Етнічна група як тип великої соціальної групи, що формується і розвивається природно-історичним шляхом. Поняття “психологічного складу нації”. Аспекти психології етнічних спільностей: психологічний склад як найбільш стійке утворення (національний або етнічний характер, традиції, звичаї); емоційна сфера (національні або етнічні почуття, потреби, інтереси). Поняття “національний характер”. Сфери виявлення національного характеру. Психологічні особливості українського національного характеру: інтровертованість, індивідуалізм, здатність до саморегуляції, емоційність, амбіційність, недостатня розвиненість соціальної ролі, упертість. Характерні ознаки масових спільностей: аморфність утворення та існування; випадковість входження індивідів, невизначеність кількісного та якісного складу учасників, їхня різноманітність; невизначеність становища, нездатність існувати як структурне об’єднання у складі інших соціальних спільностей; ситуативність виникнення (утворюються в результаті випадкової діяльності і існують тільки в її межах).

Семінарське заняття 10

Тема 10. Психологія малих соціальних груп

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Групова динаміка, її процеси та механізми.
- 10.2. Утворення та розвиток малої групи.
- 10.3. Групові норми і нормативна поведінка.
- 10.4. Феномен групового тиску, конформізм і конформність.
- 10.5. Проблеми групової згуртованості.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: мала група; групова динаміка; утворення малої групи; розвиток малої групи; групові норми; нормативна поведінка; феномен групового тиску; конформізм; конформність; групова згуртованість.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: класифікація малих соціальних груп: лабораторні-природні (натуральні) – ті, що спеціально створюються для виконання експериментальних завдань у лабораторних умовах, та групи, що існують у реальних життєвих ситуаціях, мають певну історію, сформовану структуру, рівень розвитку; формальні-неформальні або організовані та спонтанні в залежності від способу утворення. Формальні (організовані) їхнє виникнення зумовлене суспільною потребою досягнення конкретних соціальних цілей, неформальні виникають самочинно, без санкцій суспільства як усередині формальних груп, так і поза ними; первинні-вторинні групи, первинні (кола найближчого оточення – сім’я, студентська група), вторинні (кола дальшого і ширшого оточення; закриті-відкриті групи, класифікаційною засадою яких є міра відкритості, доступності до ширшого соціального середовища; групи членства-референтні, тобто наскільки група є значущою для особи в орієнтації на певні цінності, норми і впливає на поведінку людини. Характеристики групи. Кількісний розмір групи. Частина психологів нижчу межу малої групи визначає у дві особи (діада), інші стверджують, що вона має включати не менше трьох осіб (тріада), оскільки за умов конфлікту група з двох осіб легко може розпастися. мають місце розходження і щодо верхньої межі малої групи: починаючи від 7-10 до 45 і більше осіб. Головні підходи до вивчення малих соціальних груп: соціометричний напрямок, групова динаміка, психоаналітичний напрямок, інтеракціоністський напрямок. Структура взаємовідносин у малій соціальній групі. формальна та неформальна структури груп. М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі про причини вступу людей до неформальних груп: потреба в допомозі, потреба у захисті,

потреба в інформації, потреба у спілкуванні та симпатії. поняття про лідерство і керівництво як персоніфіковані форми соціального контролю та інтеграції всіх механізмів і способів соціально-психологічного впливу з метою досягнення максимального ефекту в груповій діяльності та спілкуванні.

Семінарське заняття 11 **Тема 11. Соціальна психологія сім'ї**

Питання для усного опитування та дискусії

- 11.1. Сім'я як особливого роду мала група.
- 11.2. Загальна характеристика сімейних конфліктів.
- 11.3. Аналіз причин виникнення сімейних конфліктів.
- 11.4. Конфлікт «батьки і діти» як особливий вид сімейних конфліктів.
- 11.5. Шляхи вирішення і подолання сімейних конфліктів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: сім'я; диктат; опіка; невтручання; співробітництво; сімейний конфлікт; типи подружніх взаємин; кризи подружнього життя.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: сім'я як особливого роду соціальна група, що призначена для оптимального задоволення потреб у самозбереженні і самоствердженні. Етапи розвитку сім'ї: ріст, становлення, розквіт, Характеристика типів сімейних взаємин: диктат, опіка, невтручання, співробітництво. Рівні подружніх взаємин: функціонально-рольові (статусні); емоційно-оціночні; особистісно-сміслові. Етико-психологічні моделі сім'ї: 1) подружжя добре підготовлене в етичному плані, з рівним статусом; 2) подружжя виділяється високою культурою спілкування (але статус не є рівним); 3) подружжя не підготовлене в плані етики спілкування, але з однаковим статусом; 4) подружжя не володіє етичною культурою і психологічна позиція одного з них сильніша. мистецтво кохання. любов і кохання. Характеристика криз подружнього життя. Сімейні конфлікти як конфлікти що виникають в системі взаємин між людьми, які об'єднані шлюбними або кровними зв'язками. Конфлікт «батьки і діти» як особливий вид сімейних конфліктів, його види. Шляхи вирішення і подолання сімейних конфліктів.

Семінарське заняття 12 **Тема 12. Лідерство і керівництво в малих групах**

Питання для усного опитування та дискусії

- 12.1. Керівництво як соціальний феномен.
- 12.2. Лідерство як соціальний феномен.
- 12.3. Теорії лідерства і керівництва.
- 12.4. Типологія лідерів і керівників.
- 12.5. Стилi лідерства і керівництва.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: керівництво; лідерство; лідер; керівник; авторитарний стиль лідерства і

керівництва; ліберальний стиль лідерства і керівництва; демократичний. стиль лідерства і керівництва.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: керівництво і лідерство як персоніфіковані форми соціального контролю та інтеграції всіх механізмів і способів соціально-психологічного впливу з метою досягнення максимального ефекту в груповій діяльності та спілкуванні. Професіоналізм особистості лідера і керівника, як характеристика суб'єкта праці, що відображає високий рівень професійно важливих та індивідуально-ділових якостей, адекватний рівень прагнень, мотиваційну сферу та ціннісні настанови, спрямовані на прогресивний розвиток фахівця. Керівництво як процес правового впливу, який керівник здійснює на основі влади, делегованої йому державою або колективом. Керівник як суб'єкт управління. Особливості керівництва. Психологічні типи керівників. Характеристика чинників, що діють на людину при формуванні її як керівника певного типу. Труднощі, вимоги та обмеження в роботі керівників. Психологічні якості особистості керівника. Лідерство як процес психологічного впливу однієї людини на інших у процесі їх спільної життєдіяльності, що пов'язано із сприйняттям, наслідуванням, розумінням один одного. Відмінності між лідерством і керівництвом. Теорії лідерства. Модель типології лідерства (за Л.І.Уманським). Психологія індивідуального стилю управління. Стиль керівництва як система принципів, норм і методів впливу на підлеглих з метою ефективного виконання управлінської діяльності та досягнення визначеної мети.

Семінарське заняття 13 **Тема 13. Особистість у групі**

Питання для усного опитування та дискусії

- 13.1. Самосвідомість особистості як чинник становлення в групі.
- 13.2. Особливості входження індивіда в групи.
- 13.3. Індивідуальні особливості людини і зовнішні поведінкові вияви.
- 13.4. Статеворольові характеристики особистості.
- 13.5. Соціальна напруженість.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: особистість; індивід; індивідуальність; самосвідомість особистості; самопізнання особистості; соціалізація особистості; соціальні норми; статус; статевая роль; депресія; стрес; соціальна напруженість.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: самосвідомість особистості як здатність людини безпосередньо відтворювати себе, рефлексувати з приводу своїх можливостей. Самопізнання як процес пізнання себе, своєї діяльності, внутрішнього психічного змісту. Розвиток особистості як процес формування особистості як соціальної якості індивіда, результат її соціалізації і виховання. Соціалізація як процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом соціального досвіду, що відбувається в спільній діяльності і спілкуванні.

Соціальні норми як еталон, мірило, зразок з яким особистість співвідносить свої вчинки, на основі яких обґрунтовує свої дії, оцінює поведінку інших. Фази процесу входження індивіда у відносно стабільне соціальне середовище: фаза адаптації; фаза індивідуалізації; фаза інтеграції.

Статус як місце індивіда в системі міжособистісних відносин в групі, суспільстві, його права, обов'язки, привілеї. Статус як свідчення значущості особистості групою чи суспільством, в якому реалізуються групові норми і цінності. Авторитет, престиж, позиція і роль як

поведінкові характеристики особистості в групі. Статєво-рольові параметри особистості. Статєва роль як роль, зумовлена належністю людини до певної статті. Гендерні ролі як сукупність очікуваних взірців поведінки для чоловіків і жінок. Поведінка особистості і соціальна напруженість. Депресія, стрес, екстремальна ситуація.

Семінарське заняття 14

Тема 14. Особливості прикладної соціальної психології

Питання для усного опитування та дискусії

- 14.1. Прикладна соціальна психологія в сфері економіки.
- 14.2. Прикладна соціальна психологія в сфері політики.
- 14.3. Прикладна соціальна психологія і управління.
- 14.4. Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я.
- 14.5. Прикладна соціальна психологія і сім'я.
- 14.6. Прикладна соціальна психологія у правовій сфері.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: економічна соціальна психологія; політична соціальна психологія; соціальна психологія управління; соціальна психологія у сфері здоров'я; сімейна соціальна психологія; правова соціальна психологія;

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: прикладна соціальна психологія в сфері економіки і виробництва. Взаємодія макроекономіки і прикладної соціальної психології. Особливості діяльності соціальної психології на мезоекономічному рівні. Типи відносин у дослідженні соціально-психологічного клімату в колективах: відносини між членами групи (організації) по вертикалі; відносини між членами групи (організації) по горизонталі; ставлення до праці. Прикладна соціальна психологія в сфері політики у психології політичного лідерства, у психології політичних конфліктів і деформацій, у психології підготовки і прийняття політичних рішень, у соціально-політичних способах політичного впливу, у вивченні комплексних соціально-психологічних проблем організації, у соціально-психологічному консультуванні політичних діячів. Проблема управління в соціальній психології. Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я, найважливішим полем в якій соціально-психологічні особливості лікувального процесу та організації охорони здоров'я. Прикладна соціальна психологія і сім'я. Прикладна соціальна психологія в правовій сфері.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Місце і значення соціальної психології в системі наукового знання

Завдання 1

1. Охарактеризуйте місце соціальної психології в системі наукового знання.
2. У чому виявляється зв'язок соціальної психології з іншими психологічними науками?
3. Розкрийте зміст основних категорій соціальної психології

Завдання 2.

1. Проаналізуйте відмінні риси двох напрямів (підходів) щодо розв'язання питання про предмет соціальної психології: психологічного і соціологічного.
2. Наведіть приклади різних соціально-психологічних явищ як результатів взаємодії суб'єктів соціальних відносин.

Питання для самоконтролю

- Яке місце соціальної психології в системі наукового знання?
- З якими психологічними науками пов'язана соціальна психологія?
- Які є категорії соціальної психології?

Тема 2. Методологічні основи і методи соціальної психології

Завдання 1.

1. У чому полягають особливості методів соціальної психології?
2. Які види тестів використовує сучасна психодіагностика?
3. На розв'язання яких проблем спрямований метод соціометрії?

Завдання 2.

Розробіть з 10 питань анкету для опитування та проведіть його аналіз.

Питання для самоконтролю

- Які є методи соціальної психології?
- Чим відрізняється метод експерименту від методу спостереження?
- Які є типи методу вивчення документів?

Тема 3. Соціальна психологія спілкування

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте сфери життєдіяльності індивіда, в яких може яскраво реалізуватися стиль його спілкування.
2. Розкрийте зміст вербальних засобів спілкування.
3. Доведіть чи спростуйте твердження про те, що невербальні засоби спілкування не впливають на ефективність процесу спілкування.

Завдання 2.

Підготуйте презентацію з 5 слайдів на тему «Невербальні засоби спілкування»

Питання для самоконтролю.

- Що є теоретичними компонентами спілкування?
- Як за допомогою оптико-кінетичної системи знаків можна підсилити чи послабити вплив спілкування?
- Чому спілкування є невід'ємною складовою людського існування, важливою передумовою формування людини як соціальної істоти?

Тема 4. Індивідуальна бесіда та колективне обговорення

Завдання 1.

1. Розкрийте сутність основних принципів гуманістичного спілкування.
2. Наведіть прийоми встановлення психологічного контакту.
3. Наведіть прийоми подолання психологічних бар'єрів.

Завдання 2.

Підготувати повідомлення на тему: «Моя ефективна стратегія спілкування».

Питання для самоконтролю.

- Які вимоги висуваються до проведення індивідуальної бесіди?
- Які є форми колективного обговорення?
- Якою є структура індивідуальної бесіди?

Тема 5. Міжособистісна взаємодія у соціальній психології

Завдання 1.

1. Розкрийте зміст основних компонентів міжособистісної взаємодії.
2. У чому полягає специфіка комунікативного впливу у міжособистісній взаємодії? Від яких чинників залежить ефективність переконуючого впливу?
3. У чому полягає соціально-психологічна сутність конфліктної міжособистісної взаємодії?

Завдання 2.

1. Наведіть основні особливості критичного і емпатійного видів слухання під час спілкування.
2. Аргументуйте, які особистісні риси характеру людини зумовлюють деструктивну взаємодію.

Питання для самоконтролю

- Якою психологічною схильністю характеризується людина, котра сприймає всі життєві події з позиції своєї етнічної групи?
- Чому потрібно знати культурно-освітні, національно-психологічні особливості партнера по спілкуванню?
- У чому полягають особливості міжособистісної взаємодії?

Тема 6. Соціальна психологія конфлікту

1. Конфлікт як соціально-психологічний феномен.
2. Класифікація видів конфлікту.
3. Внутрішньоособистісний конфлікт.
4. Міжособистісні конфлікти.
5. Прийоми вирішення конфлікту.

Питання для самоконтролю

1. Наведіть класифікацію конфлікту.
2. Назвіть причини виникнення конфлікту.
3. Які є види внутрішньоособистісного конфлікту?
4. Які є форми прояву внутрішньоособистісного конфлікту?
5. Охарактеризуйте стилі вирішення міжособистісних конфліктів.

Тема 7. Конфлікт як соціально-психологічний феномен

1. Загальна характеристика проблеми конфлікту у психології.
2. Загальна характеристика проблеми конфлікту у філософії.
3. Загальна характеристика проблеми конфлікту у соціології.
4. Характеристика структурних елементів конфлікту.
5. Аналіз причин виникнення та класифікація конфліктів.

Питання для самоконтролю

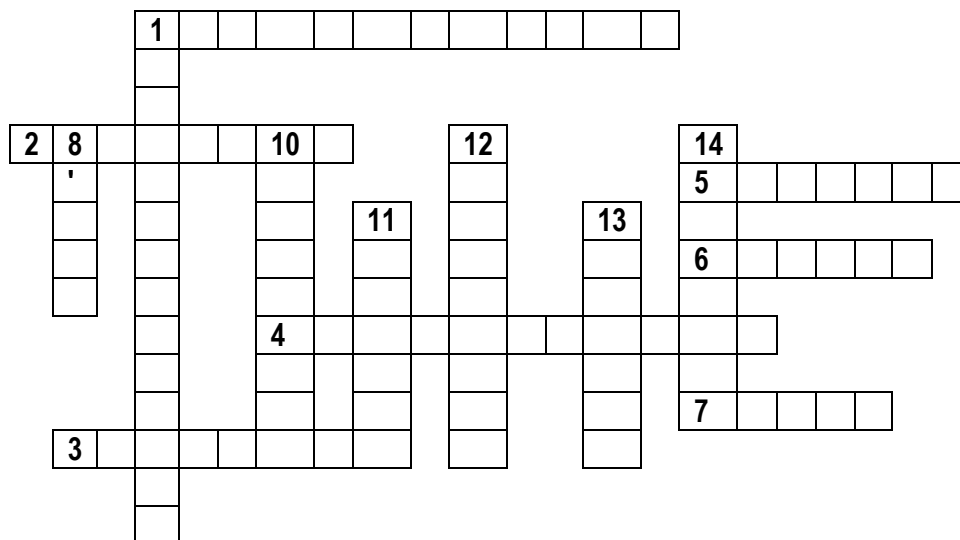
1. Охарактеризуйте явище конфлікту з позиції філософії, психології, соціології.
2. Визначте умови виникнення конфлікту.
3. Чим характеризується протидія суб'єктів соціальної взаємодії?
4. Дайте визначення основних структурних елементів конфлікту: «сторони конфлікту», «предмет конфлікту», «образ конфліктної ситуації», «мотиви конфлікту», «позиції конфліктуючих сторін».
5. Назвіть типи конфліктних ситуацій.

Тема 8. Соціально-психологічні основи поведінки соціального працівника в конфліктних ситуаціях

Завдання 1.

1. Які типи виділяють у класифікації конфліктів за доцільністю?
А) закономірні, необхідні, вимушені, невиправдані;
Б) конструктивні, деструктивні;
В) особисті, групові, суспільні;
Г) високоемоційні, низькоемоційні.
2. Найефективнішим стилем вирішення конфліктів (за К.Томасом) є:
А) пристосування;
Б) ухилення;
В) компроміс;
Г) конкуренція.
3. Який стиль (за К.Томасом) краще застосувати коли є необхідність у прийнятті термінових рішень, тобто у непередбачених ситуаціях; у відповідальних питаннях, коли слід впровадити непопулярні заходи; щоб захистити себе від людей, які здобувають користь від неконкуруючої поведінки?
А) пристосування;
Б) ухилення;
В) компроміс;
Г) конкуренція.
4. Який стиль (за К.Томасом) краще застосувати щоби знайти спільне рішення, коли обидві позиції є надто принциповими; коли ми прагнемо перевірити наші власні припущення, зрозуміти точку зору інших?
А) пристосування;
Б) ухилення;
В) компроміс;
Г) співробітництво.
5. Хто із представників теорії особистості трактував причини внутрішньоособистісного конфлікту як комплекс неповноцінності, який протистоїть прагненню до досконалості?
А) З. Фрейд;
Б) А.Адлер;
В) Е. Еріксон;
Г) К. Хорні

Завдання 2. Розв'язати кросворд № 1

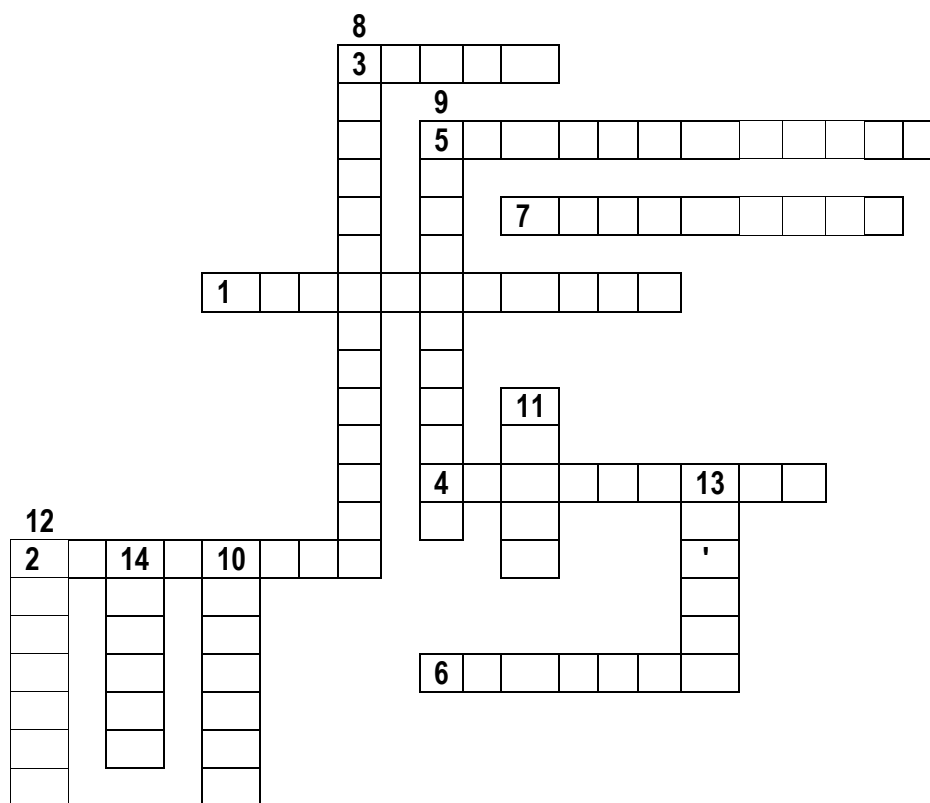
По горизонталі:

1. Стимулятор виникнення конфлікту.
2. Зіткнення кількох різноспрямованих сил.
3. Одна із форм прояву внутрішньоособистісного конфлікту.
4. Суб'єкт виникнення внутрішньоособистісного конфлікту.
5. Одна із ролей, яку виконують учасники конфлікту.
6. Риса характеру, яка сприяє виникненню конфліктів.
7. Одна із ролей, яку виконують учасники конфлікту.

По вертикалі:

8. Узагальнена назва предмета, об'єкта чи особи через які виникає конфлікт.
9. Наука, яка вивчає конфлікти та шляхи їх регулювання.
10. Стиль вирішення конфліктів.
11. Одна із форм прояву внутрішньоособистісного конфлікту.
12. Конфліктна риса особистості.
13. Позитивний стан, який виникає при успішному вирішенні конфлікту.
14. Сфера прояву міжособистісного конфлікту.

Завдання 2. Розв'язати кросворд № 2

По горизонталі:

1. Особливий тип протидії, мета якого отримання вигоди, прибутку.
2. Більш формалізований і мирний тип суперництва.
3. Стан системи при якому неможливе одночасне задоволення різноспрямованих інтересів.
4. Фіксована психологічна установка, готовність до конфліктної поведінки.
5. Об'єктивна ознака системи, в якій виявляються неузгоджені інтереси, цілі, цінності її елементів.
6. Роль учасника конфлікту, який висловлює свої думки тоді, коли потреби у цьому не має.
7. Роль учасника конфлікту, яку він грає, коли прагне реалізувати свої інтереси за рахунок інтересів інших.

По вертикалі:

8. Наука про зіткнення, проблемне функціонування особи, суспільства, природи та взаємодії людини з природою.
9. Боротьба за визнання особистих досягнень іншими.
10. До її появи у стосунках призводять деструктивні конфлікти.
11. Автор діалектичної теорії конфлікту.
12. Засновник конфліктного функціоналізму.
13. Елемент конфлікту, що характеризується прагненням до реалізації інтересів в умовах протидії.
14. Роль учасника конфлікту, якому довірили проаналізувати проблему.

Тема 9. Соціальна психологія груп

1. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.
2. Психологія соціальних класів.
3. Психологія натовпу.
4. Психологічні особливості етнічних груп.
5. Психологічні особливості українського національного характеру.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття група.
2. Класифікація груп.
3. Охарактеризуйте натовп як тимчасове неорганізоване об'єднання людей.
4. Різновиди натовпу.
5. Особливості натовпу.
6. Наведіть визначення поняття паніка.
7. Розкрийте психологічні особливості етнічних груп.
8. Проаналізуйте психологічні особливості етнічних спільностей.
9. Розкрийте види релігійних спільностей.
10. Розкрийте характерні ознаки масових спільностей.

Тема 10. Психологія малих соціальних груп

1. Групова динаміка, її процеси та механізми.
2. Утворення та розвиток малої групи.
3. Групові норми і нормативна поведінка.
4. Феномен групового тиску, конформізм і конформність.
5. Проблеми групової згуртованості.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте історію досліджень малої соціальної групи (Ч.Кулі, Г.Олпорт, Е.Мейо, Ф.Тейлор).
2. Розкрийте особливості малих соціальних груп.
3. Розкрийте соціально-психологічні характеристики малої групи та їх врахування в практичній діяльності.
4. Охарактеризуйте механізми групової динаміки.
5. Розкрийте питання утворення та розвитку малої групи.
6. Розкрийте питання соціальних санкцій як засобу соціального контролю. Позитивні та негативні санкції.
7. Охарактеризуйте нормативний вплив групової більшості.
8. Охарактеризуйте конформізм як результат тиску групових норм на індивіда.
9. Охарактеризуйте феномен групового тиску.
10. Які чинники впливають на групову згуртованість?

Тема 11. Соціальна психологія сім'ї

1. Сім'я як особливого роду мала група.
2. Загальна характеристика сімейних конфліктів.
3. Аналіз причин виникнення сімейних конфліктів.
4. Конфлікт «батьки і діти» як особливий вид сімейних конфліктів.
5. Шляхи вирішення і подолання сімейних конфліктів.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття сім'я .
2. Розкрийте етапи розвитку сім'ї.
3. Розкрийте рівні подружніх взаємин.
4. Проаналізуйте поняття любов і кохання.
5. Охарактеризуйте сімейні конфлікти.
6. Розкрийте причини виникнення сімейних конфліктів.
7. Охарактеризуйте конфлікт «батьки-діти», як особливий вид сімейних конфліктів.
8. Розкрийте правила сімейного щастя з погляду психологічної науки.
9. У чому полягають особливості педагогіки подружніх взаємин?
10. Розкрийте проблему побудови сім'ї в контексті гуманістичної психології.

Тема 12. Лідерство і керівництво в малих групах

Завдання 1.

1. Розкрити специфіку предмета соціальної філософії.
2. Проаналізувати суспільство в якості самоорганізуючої і саморозвиваючої системи соціальних зв'язків та відносин.
3. Пояснити поняття і структуру духовної сфери життєдіяльності суспільства.

Завдання 2.

1. Підготувати повідомлення в якому розкрити головні аспекти філософії суспільства.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте природу і суспільство в якості підсистем об'єктивної реальності.
- Розкрийте поняття суспільного виробництва та його основні види.
- Охарактеризуйте поняття і структуру духовної сфери життєдіяльності суспільства.

Тема 13. Соціальна психологія особистості

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте поняття «індивідуальність», встановіть його зв'язок з поняттями «людина», «індивід», «особистість».
2. Проаналізуйте найважливіші асоціальні прояви особистості.
3. Проаналізуйте зміст поняття «соціальний тип» і «соціально-психологічний тип».

Завдання 2.

Підготуйте повідомлення на тему: «Мій план особистісного зростання»

Питання для самоконтролю

- Що становить основу активності особистості в її взаємодії з суспільством, іншими людьми та собою?
- Який зміст виражає поняття «соціально-психологічна компетентність особистості»?
- У чому полягають особливості соціально-психологічного підходу до особистості?
- Які соціально-психологічні чинники зумовлюють соціальну напруженість?

Тема 14. Особистість у групі

Завдання 1.

1. Проаналізуйте найважливіші ознаки установок. Чи визначають вони поведінку особистості?
2. Охарактеризуйте структурні складові самосвідомості особистості.
3. Охарактеризуйте феномен «позиція» з погляду соціальної психології.

Завдання 2.

1. Доведіть чи спростуйте твердження про те, що поняття «особистість» має сенс лише в системі суспільних відносин.
2. Прокоментуйте твердження про те, що соціально-психологічна роль виникає лише у контексті соціальних відносин особистості.

Питання для самоконтролю

- Як соціальна адаптація та інтеріоризація виявляються у процесі соціалізації особистості?
- Що спільного і відмінного у поняттях «адаптація» та «адаптивність»?
- Яке поняття характеризується усвідомленим вибором особистістю позиції у певній життєвій ситуації, особливим ставленням до когось або чогось?
- У чому полягають особливості входження особистості в групу?
- Як індивідуальні особливості людини впливають на її поведінку?

Тема 15. Особливості прикладної соціальної психології

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте різновиди прикладного соціально-психологічного дослідження.
2. Охарактеризуйте особливості застосування соціально-психологічних досліджень у сфері політики, управління.
3. Охарактеризуйте особливості застосування соціально-психологічних досліджень у системі охорони здоров'я.

Завдання 2.

1. У чому полягає зв'язок предмета прикладної соціальної психології з її завданнями?
2. Охарактеризуйте структуру прикладної соціальної психології.
3. У чому полягає призначення прикладної соціальної психології?

Питання для самоконтролю

- У чому полягає прикладний аспект соціальної психології?
- Що є предметом прикладної соціальної психології?
- Які є сфери застосування прикладної соціальної психології?
- Які особливості прикладних досліджень у соціальній психології?
- Які є види прикладних соціально-психологічних досліджень?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів

Реферат, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). У вступі розкривається місце обраної теми в курсі адміністративного права та нормативне забезпечення теми. В основній частині розкривається суть обраної теми та аналізуються існуючі проблеми. В кінці реферату підводяться короткі підсумки викладеного дослідження.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [4, с.7].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – від 10 до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми рефератів

1. Історія розвитку соціальної психології.
2. Вербальні засоби спілкування.
3. Невербальні засоби спілкування.
4. Ділове спілкування.
5. Культура ділового спілкування.
6. Соціокультурні аспекти спілкування.
7. Особливості взаємодії у соціальній психології.
8. Взаємодія і міжособистісний вплив.
9. Конфлікт у соціальній психології.
10. Соціальні конфлікти.
11. Глобальні конфлікти.
12. Регіональні конфлікти.
13. Психологія натовпу.
14. Психологічні особливості етнічних груп.
15. Психологія паніки.
16. Групова динаміка, її процеси та механізми.
17. Групові норми і нормативна поведінка.
18. Загальна характеристика сімейних конфліктів.
19. Лідерство як соціальний феномен.
20. Керівництво як соціальний феномен.
21. Проблема особистості в соціальній психології.
22. Прикладна соціальна психологія в сфері економіки.
23. Прикладна соціальна психологія в сфері політики.
24. Прикладна соціальна психологія і управління.
25. Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я.
26. Прикладна соціальна психологія і сім'я.
27. Прикладна соціальна психологія у правовій сфері.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історія розвитку соціальної психології.
2. Предмет і завдання соціальної психології.
3. Методологічні і теоретичні основи соціальної психології.
4. Функції соціальної психології.
5. Галузі соціальної психології. Зв'язок соціальної психології з іншими науками.
6. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження.
7. Метод спостереження.
8. Метод експерименту.
9. Метод вивчення документів.
10. Метод опитування.
11. Метод тестування.
12. Спілкування: його мета, засоби, функції, рівні.

13. Структура спілкування.
14. Вербальні засоби спілкування.
15. Невербальні засоби спілкування.
16. Ділове спілкування. Культура ділового спілкування.
17. Поняття про конфлікт. Типи конфліктогенів.
18. Класифікація видів конфлікту.
19. Внутрішньоособистісний конфлікт як розв'язання проблемних питань особистості.
20. Міжособистісний конфлікт як найпоширеніший тип конфлікту.
21. Соціокультурні аспекти спілкування.
22. Особливості взаємодії у соціальній психології.
23. Взаємодія і міжособистісний вплив.
24. Соціальне і міжособистісне пізнання.
25. Особливості процесів міжособистісного пізнання.
26. Перешкоди на шляху спілкування.
27. Загальна характеристика соціальних конфліктів.
28. Основні методи та прийоми попередження та розв'язання соціальних конфліктів.
29. Соціальна напруга, її особливості.
30. Загальна характеристика глобальних конфліктів.
31. Класифікація регіональних конфліктів.
32. Управління регіональними конфліктами.
33. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.
34. Психологія соціальних класів.
35. Психологія натовпу.
36. Психологічні особливості етнічних груп.
37. Психологічні особливості українського національного характеру.
38. Групова динаміка, її процеси та механізми.
39. Утворення та розвиток малої групи.
40. Групові норми і нормативна поведінка.
41. Феномен групового тиску, конформізм і конформність.
42. Проблеми групової згуртованості.
43. Сім'я як особливого роду мала група.
44. Загальна характеристика сімейних конфліктів.
45. Аналіз причин виникнення сімейних конфліктів.
46. Конфлікт «батьки і діти» як особливий вид сімейних конфліктів.
47. Шляхи вирішення і подолання сімейних конфліктів.
48. Керівництво як соціальний феномен.
49. Лідерство як соціальний феномен.
50. Теорії лідерства і керівництва.
51. Типологія лідерів і керівників.
52. Стили лідерства і керівництва.
53. Проблема особистості в соціальній психології.
54. Соціально-психологічні теорії особистості.
55. Соціалізація особистості.
56. Соціально-психологічна структура особистості.
57. Соціонічні типи особистості.
58. Самосвідомість особистості як чинник становлення в групі.
59. Особливості входження індивіда в групи.
60. Індивідуальні особливості людини і зовнішні поведінкові вияви.
61. Статеворольові характеристики особистості.
62. Соціальна напруженість.
63. Прикладна соціальна психологія в сфері економіки.
64. Прикладна соціальна психологія в сфері політики.
65. Прикладна соціальна психологія і управління.
66. Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я.

67. Прикладна соціальна психологія і сім'я.
 68. Прикладна соціальна психологія у правовій сфері.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

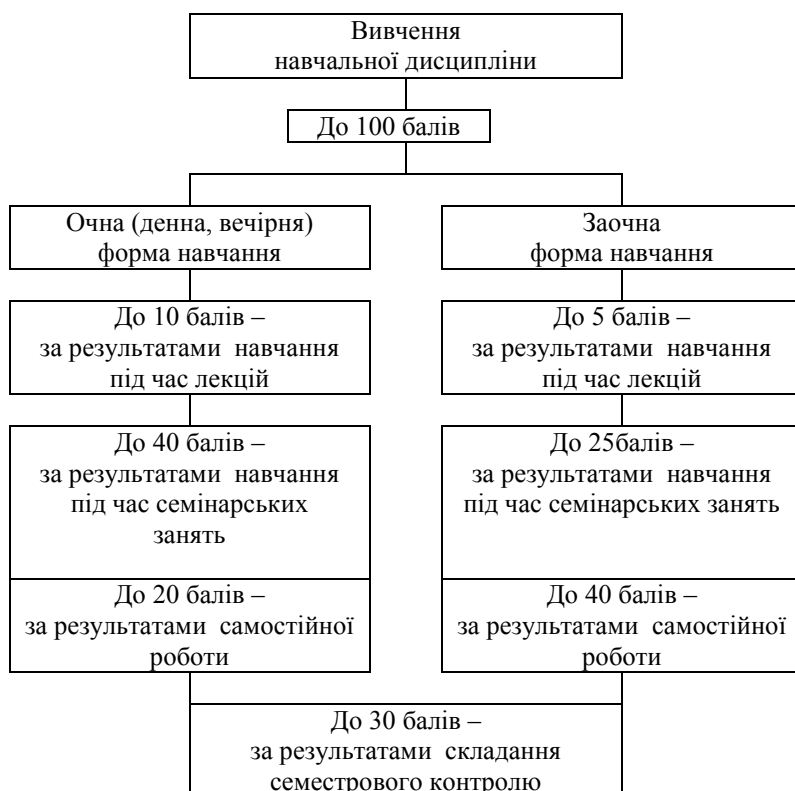
1. Керівництво як соціальний феномен
2. Внутрішньоособистісний конфлікт як розв'язання проблемних питань особистості
3. Наведіть визначення поняття «атракція»

1.6.3. Темі курсових робіт

1. Методологічні основи і методи соціальної психології.
2. Соціальна психологія спілкування.
3. Соціальна психологія конфлікту.
4. Психологія великих соціальних груп.
5. Психологія малих соціальних груп.
6. Міжособистісна взаємодія у соціальній психології.
7. Лідерство і керівництво в соціальній психології.
8. Соціальна психологія особистості.
9. Особистість у групі.
10. Прикладна соціальна психологія.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 15 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Денна	17	0,7	1,3	2.0	2,7	3.3	4.0	4,7	5.3	6.0	6.7	7.0	8.0	8.7	9.3	10.0
2.	Заочна	5	1,0	2.0	3.0	4.0	5.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з таблицею 4.2. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 семінарських занять.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	8 тем	Номер теми								Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	4								4
	Усього балів									20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 688 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.
4. Орбан Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посіб.. К.: Академвидав, 2015. 446 с.
5. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.

Тема 2

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 688 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.
4. Орбан Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посіб.. К.: Академвидав, 2015. 446 с.
5. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.

Тема 3

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Етика ділового спілкування: посіб. К.: Знання, 2011. 267 с.
4. Коваль А.П. Ділове спілкування: навч. посіб.. К.: Либідь, 2012. 280 с.

5. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навч. посіб. К.: Академвидав, 2008. 278 с.

Тема 4

1. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
2. Коваль А.П. Ділове спілкування: навч. посіб.. К.: Либідь, 2012. 280 с.
3. Семіченко В.А. Психологія спілкування. К.: «Магістр-S», 2016. 152 с.
4. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навч. посіб. К.: Академвидав, 2008. 278 с.
5. Чмут Т.К. Культура спілкування: навч. посіб. Хмельницький: ХІРУП, 1999. 358 с.

Тема 5

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.
3. Орбан Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посіб.. К.: Академвидав, 2015. 446 с.
4. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.
5. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.

Тема 6

1. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 396 с.
3. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. К.: Наука, 2015. 278 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
5. Пірен М.І. Основи конфліктології: навч. посіб. К., 2017. 278 с.

Тема 7

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Дуткевич Т.В. Конфліктологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 396 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
5. Пірен М.І. Основи конфліктології: навч. посіб. К., 2017. 278 с.

Тема 8

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Дуткевич Т.В. Конфліктологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 396 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування. К., 2017. 267 с.
5. Пірен М.І. Основи конфліктології: навч. посіб. К., 2017. 278 с.

Тема 9

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Кальба Я. Є. Психологія мас : навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2012. 208 с.
4. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. К.: Наука, 2015. 278 с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.

Тема 10

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 688 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.
5. Сущенко С.А. Социальная психология: учебн. пособ. 2015. 345 с.

Тема 11

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: посіб. К., 2010. 125 с.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 396 с.
3. Етика ділового спілкування: посіб. К.: Знання, 2001. 267 с.
4. . Корольчук М.С. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб. К.: Ельга Ніка-ентр, 2014. 318 с.
5. Чмут Т.К. Культура спілкування: навч. посіб. Хмельницький: ХІРУП, 1999. 358 с.

Тема 12

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. -Київ : Каравела, 2016. 369 с.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 396 с.
3. Каганець І.В. Психологічні аспекти в менеджменті: типологія Юнга, соціоніка, психоінформатика Київ-Тернопіль: Мандрівець-Port-Royal, 2017. 204 с.
4. Мельник Л.П. Психологія управління: підручн. К.: МАУП, 2014. 176 с.
5. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.

Тема 13

1. Варій М. Й. Психологія : підручник Львів : Львівська політехніка, 2017. 290 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Каганець І.В. Психологічні аспекти в менеджменті: типологія Юнга, соціоніка, психоінформатика Київ-Тернопіль: Мандрівець-Port-Royal, 2017. 204 с.
4. Москалець В.П. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Сварог, 2019. 262 с.
5. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посібник для студ. вищ. пед. закладів освіти / П. А. М'ясоїд. Міжнародний фонд "Відродження". Київ : Вища школа, 2019. 479 с.

Тема 14

2. Варій М. Й. Психологія : підручник Львів : Львівська політехніка, 2017. 290 с.

2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. К.: КНТ, 2014. 460 с.
3. Каганець І.В. Психологічні аспекти в менеджменті: типологія Юнга, соціоніка, психоінформатика Київ-Тернопіль: Мандрівець-Port-Royal, 2017. 204 с.
4. Москалець В.П. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Сварог, 2019. 262 с.
5. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посібник для студ. вищ. пед. закладів освіти / П. А. М'ясоїд. Міжнародний фонд "Відродження". Київ : Вища школа, 2019. 479 с.

Тема 15

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 688 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2016. 267 с.
3. Орбан Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посіб.. К.: Академвидав, 2015. 446 с.
4. . Основи соціальної психології : підручник для закл. вищ. освіти / П. П. Горностай та ін. / за ред. чл.-кор. НАПН України М. М. Слюсаревського, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ : Талком, 2018. 578 с.
5. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. / за ред. Л.Е.Орбан, В.Д.Хруща. Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т, 2014. 102 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://core.ac.uk/download/pdf/84273702.pdf>
2. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/13140/1/Gritsenko.pdf>
3. <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v9/i12/8.pdf>
4. <http://www.kdu.edu.ua/statti/2008-1/150.pdf>
5. https://library.udpu.edu.ua/library_files/414683.pdf
6. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
7. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/text-all16062020ok.pdf>